

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MAJOR

THEODOR CIZECK VON ZEILAU

1884 1. FEBRUAR 1994

MAJOR VON ZEILAU'S LEGAT

Major Theodor Cizeck von Zeilau

fortæller

*Sandfærdige Smaahistorier
maaske lidt forbedrede i Tidens Løb
men i Hovedsagen rigtige*

samlet af oberst Carl Engholm i anledning af
110-års dagen for Zeilaus fødsel
tirsdag den 1. februar 1994

Major Theodor Cizeck von Zeilau
er udgivet med støtte fra Major von Zeilaus Legat.

© Forfatteren og Major von Zeilaus Legat, 1994

Sats og tryk: Winds Bogtrykkeri ApS, Haderslev

ISBN 87-984894-0-2

*Forsidens farvetegning viser Zeilau i Værloselejren i 1926.
Bagsiden er en Zeilau-karikatur fra Fredericia 1929.*

*Fotografierne på side 4, 5, 6, 7, 9 og 10 er udlånt af major J. C. Wiberg.
Fotografiet side 22 er udlånt af Rigsarkivet.*

Første gang jeg mødte Zeilau var i Fredericia i 1938. Han og kollegaen kaptajn Georg Lautrup Nørgaard var hjemme på orlov fra deres tjeneste som observatører ved den fransk-spanske grænse.

»George«, som vi kaldte ham, var lige blevet gift med en ung svensk pige, som han nu præsenterede ved en sammenkomst i officersmessen.

Vi var alle meget charmerede af den unge frue med de rødakerede tånegle (noget helt uhørt i det herrens år 1938), og da ægteparret senere var draget af, opstod der en livlig diskussion om hendes oprindelse og om, hvor hun og »George« havde truffet hinanden.

Jeg mente, at det var i Biarritz; men Zeilau protesterede øjeblikkelig: »Det passer ikke!« sagde han, »jeg kender alle piger i Biarritz!«

Det morede vi os alle over, især da det viste sig, at mødet faktisk havde fundet sted i Perpignan.

Zeilaus ry som ekspert i den slags anliggender steg betydeligt.

Som nygifte boede min kone og jeg i øvrigt dør om dør med Zeilau, idet vi sammen beboede en fløj af lystgården »Sandalhus« i Erritsø ved Fredericia.

Det varede ikke længe, før vi blev inviteret på en gammel vestindisk rom i hans hyggelige, men temmelig rodede bolig, hvor vi blev præsenteret for hans model af Frederiksfort på Sct. Croix og de mange minder fra hans tid i Dansk Vestindien.

Og som han kunne fortælle!

Han havde en sjælden evne til at skildre de mest barokke situationer i en tilværelse, der bragte ham fra Dansk Vestindien over Danmark til stillingen som militærattaché i Kristiania og videre til Berlin efter den første verdenskrig, hvor han under

Brødrene Theodor og Knud Zeilau ved halvbroderen Louis' afrejse til Sydamerika i 1889.

Premierløjtnanterne Theodor og Knud Zeilau i Aarhus 1909, begge i interimsuniform anvendt i tiden 1904-11. Våbenfrakkerne har våbenartsmærkle på kraven og ærmedistinktioner som for sofficerer.

*Th. Zeilau som rekrut ved 21.
Bataillon i 1902.*

Dansk Røde Kors arbejdede med hjemsendelsen af krigsfanger, og ikke mindst hans ophold ved alpejægerne i Metz.

Han havde også en udpræget sans for humor. På væggen i hans dagligstue hang f.eks. et indrammet og signeret fotografi af Christian X.

Oberstløjtnant Stilling, der stod kongen nær, var meget misundelig, for et sådant havde han aldrig fået.

Zeilau fortalte ham aldrig, at det var et billede, han havde klippet ud af »Julerosen«!

Mange år senere har jeg haft lejlighed til at læse hans 24 dagbøger, som han med enkelte afbrydelser havde ført fra 1913 til 1968!

Det gav mig mulighed for at genopfriske hans egne mundtlige beretninger om en lang og indholdsrig soldatertilværelse.

Jeg skal i det efterfølgende prøve at genkalde nogle af de mest markante historier, som han selv fortalte dem eller nedfældede dem i dagbogen.

Zeilau lagde aldrig skjul på sin oprigtige mening om de folk han lærte at kende, og det var måske ikke altid lige klogt.

Den danske guvernør i Vestindien, Helweg Larsen, som han ikke kunne fordrage, omtalte han f.eks. som »to Hell with Larsen«.

Øgenavne har altid været populære blandt soldater, således blev en oberst Birke – uvist af hvilken grund – kaldt »Galocheræven«.

Også guvernørens frue – née de Bauditz – måtte holde for: »Hendes Nådes køretur med selskabsdamer og renvaskede skødehunde af størrelse som små føl (hun ser så nådig ud, at man tror hun revner), og så Kusken: Ingen biografdirektør i Æbeltoft vilde byde sit Publikum sligt!«

Den senere drengébogsforfatter, premierløjtnant Torry Gredsted, kom til Vestindien nogle måneder senere end Zeilau og havde en meget uheldig start.

Det skyldtes udelukkende, at han ikke straks blev modtaget af guvernøren og derfor tilbragte sin første aften i muntert selskab med kolleger, hvorefter han i fuld uniform lagde sig til at sove på en sofa i messen.

Næste morgen blev han vækket af en ham ukendt civilper-

Zeilaus foxterrier »Darling«.

son, der ruskede i ham. Han kvitterede for den lidt brutale vækning med ordene: »Pas på din gamle gedebuk!«

Det var uheldigvis guvernøren selv, der havde vækket ham.

En »normal dag« på fortet beskriver Zeilau således:

- Kl. 6 – op.
Patuljering til kl. 10.
morgenvisitter.
cocktails.
- Kl. 12,30 frokost på hotel
sover til middag til kl. 4
derpå kontor, kaserne, værft.-
cocktails.
- Kl. 7,30 middag på hotel
kaffe
kortspil, drinks, evt. inviteret ud.
- Kl. ca 1 – i seng!

Man forstår, at det blev til temmelig mange cocktails i dagens løb.

Scenen er Frederiksfort, Sct. Croix.

Oversergent Johs. Pedersen melder:

»En tilbageholdt Porto Rico-slug med emigranter er stukket af og politibåden kan ikke nå den!«

Efter bestemmelserne skulle man så skyde fra fortet, idet første skud skulle ramme foran og andet skud agten for målet. Det tredje skud skulle gå over målet, og kun hvis de ikke reagerede, måtte der sigtes direkte på mål.

Oversergenten: »Jeg har gjort kanonen klar (det var en model Fibiger af 1834); men opsatsen er væk!«

Premierløjtnant Th. Zeilau på hingsten »Union Jack«, Dansk Vestindien 1914.

Zeilau: »De, der har været her så mange år, må vel kunne huske dens form og inddeling m.v.«

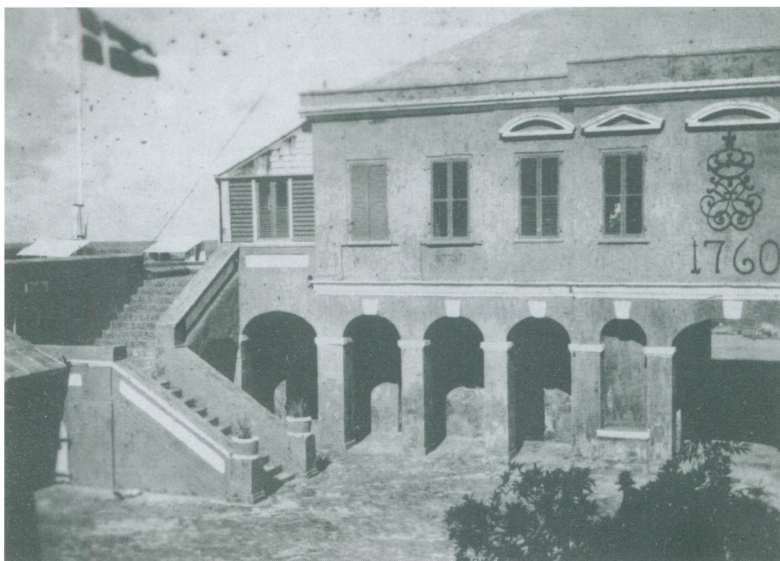
Oversergenten tegnede den hurtigt efter øjemål, klippede den ud i pap og anbragte den på kanonen. Skydningen kunne begynde.

Første skud gik 1000 alen foran men for kort. Næste skud agter, men for langt.

Tredje skud skulle gå for højt; men afstanden til sluppen var nu betydelig forøget, så skuddet gik lige gennem topsejlet.

Sluppen kovendte og meldte sig tilbage i største hurtighed og blev taget af gendarm-båden.

Zeilau fortæller om jagten på fire bortløbne straffefanger: »To

Frederiksført på Sct. Croix, hvor Zeilau var fortchef 1913-16.

af disse »runaways« blev ret hurtigt fanget og bragt ind til fortet bagbundne på en æselkærre.

De var i øvrigt i godt humør og lod sig fotografere sammen med gendarmene!»

En gang skulle Zeilau begrave en neger.

Det gik for sig på følgende måde:

»Det var ikke til at få fat på en præst eller en læge, og negeren måtte begraves omgående på grund af det varme klima.

Negrene strømmede til, og jeg vidste jo, at de ikke mente, det gik rigtigt til, hvis der ikke blev brugt en bibel ved en sådan lejlighed.

Jeg havde s'gu ikke nogen bibel; men jeg havde en meget omfangsrig bog, der hed »History of the Sea«, og de første billeder i bogen, som mine egne negre fra fortet godt kendte, forestillede tilfældigvis Syndfloden og Noahs Ark.

Den fik jeg hentet.

Under begravelsen slog jeg op på et tilfældigt sted i bogen, og ceremonien blev gennemført til negrenes fulde tilfredshed.«

Zeilau gav ofte udtryk for, at han var glad for, hvad han kaldte »vores egne negre.«

»De er oplyste, flinke og pålidelige,« skrev han.

Det var negrene fra de engelske og amerikanske besiddelser, der gav problemer.

Han fortæller om negeropstanden, der lededes af negeren *David Hamilton Jackson*.

Det vakte stor forargelse på de danske øer, at Jackson under en propagandarejse til Danmark opnåede stor sympati og bl.a. blev støttet af en mand som Edvard Brandes.

Zeilau havde også et godt forhold til sine ofte ret frisprogede gendarmere.

Ved en bestemt lejlighed kom han til at tænke på en beretning om en inspektion foretaget af en hertug af Orleans i en fjern fortid ved et Zouavregiment i Nordafrika.

Hertugen henvender sig til en meget mørklødet Zouav med ordene: »Hvilken stamme er du fra?« hvorpå soldaten svarer: »Fra Beni-Mouffetard, Deres Højhed« (Mouffetard var et af Paris' temmelig berygtede kvarterer).

Da Zeilau nu spørger en nyankommet gendarm: »Hvor kommer De fra?« undrer det ham ikke, at gendarmen svarer: »Fra Gammel Kongevej 112, hr. premierløjtnant.«

Klasseforskellene var jo i 1914 store, ikke mindst i kolonierne.

Zeilau har i sin dagbog givet sin egen opfattelse af hvordan »klasseopdelingen« var i Dansk Vestindien:

klasse:

1	Danske embedsmænd, Plantørerne og Officererne	}	i samme Klub
2	Engelske og amerikanske Købmænd og Plantører		
3	Underofficerer, Post- og Told-embedsmænd, <i>hvide</i> Håndværkere og enkelte finere »lyskulorte«	}	egen Klub
4	Gendarmer		
5	Kulorte Plantere og Købmænd		
6	Kulorte Håndværkere og medlemmer af Brandkorpset	}	Negerklub
7	Sorte bestillingsmænd		
8	Sorte		

(Han skrev ikke noget om, hvilke klubber klasse 4 og 5 frekventerede).

Men! Til skyttefester og -baller deltog *alle* uanset hudfarve. Gendarmerne havde deres eget »Band«, der spillede de nyeste melodier fra København: »Ma Petite Tonkinoise«, »Washington Post« og – fra Wiwel – Tippes komposition »Neutralitetsvalsen« tilegnet P. Munk!

Zeilau fortæller en ganske kort historie:

»En af gendarmerne, en smed ved navn *Jensen*, fik kongelig bevilling til at få navneforandring til *Corelli*.

Da han blev spurgt om grunden, svarede han, at det var ham spået, at han skulle do under et kaffetræ i Brasilien – og dér kan de jo ikke udtale navnet *Jensen!*«

At Zeilau altid har været en stor dameven skinner tydeligt igennem i hans små skildringer af selskabslivet på Sct. Croix.

»De pigebørn har altid været min Ulykke,« skriver han men nævner dog kort efter, at der har været »to på damperen, én på Sct. Thomas, fire på Sct. Croix foruden tre derhjemme i Danmark.«

»Nå, det var ellers meningen, at det andet køn skal holdes ude af Dagbogen!« – hvilket han nu ikke helt overholder.

Zeilau bruger ofte det meget beskrivende udtryk »de lyskulørte«, hvilket nok har været almindelig anvendt i Vestindien.

Han har da også selv haft sine oplevelser med »lyskulørte« piger; men – skriver han – de vil desværre altid giftes!«

★★★

Efter udbruddet af den første Verdenskrig er navnlig de unge officerer i Dansk Vestindien ivrige efter at komme hjem til Danmark.

Det bliver meddelt fra København, at kun én af premierløjtnanterne kan rejse hjem, og guvernøren bestemmer, at det skal afgøres ved lodtrækning.

Kort efter får Zeilau meddelelse om, at Torry Gredsted har vundet lodtrækningen – hvordan det så ellers er gået til – og at han allerede er afrejst via U.S.A.

Den 31/5 1914 nedbrændte kasernen i Christianssted under mystiske omstændigheder.

Det viste sig, at det var gendarmerichefen, der – for at skjule et betydeligt underslæb – havde påsat branden.

Zeilau, der satte stor pris på den pågældende kaptajn, tog sig meget af hans kone og lille datter, og fik ordnet deres hjemrejse, der blev forsinket på grund af krigen.

Kaptajnen selv sad også fængslet i lang tid på Sct. Croix, før han kunne overføres til afhøring i København.

Zeilau havde det ubehagelige job at fungere som hans fangevogter.

Fra guvernøren kom følgende ordre:

»Der må ikke lægges skikkelige smuglere Hindring i Vejen, om de forsøger at smugle *fra* de danske øer til andre ikke-danske øer.«

Mundtligt blev det dog tilføjet, at »det skal vi dog ikke tale højt om.«

En begivenhed, som Zeilau ikke selv tillægger større betydning, vakte en del opsigt blandt plantageejerne.

Der var opstået en større brand på en af plantagerne, og Zeilau var på eget initiativ rykket ud med gendarmerne for at assistere ved slukningen.

Negrene nægtede imidlertid at deltage i slukningsarbejdet, og en negerkvinde råbte: »lad dine egne kvinder begynde!«

Da Zeilau truede dem med sin pistol, gik de dog hurtigt i gang med slukningen.

Zeilau fik i den anledning en alvorlig reprimande fra guvernøren for uden ordre at have blandet sig i en civil affære.

Det fremgår imidlertid af adskillige (dagbogen vedlagte) avisartikler, at Zeilau blev rost til skyerne af plantageejerne.

En af de sidste oplevelser Zeilau havde i Dansk Vestindien var, da Amerikas tidligere præsident, Teddy Roosevelt, kom på et »uofficielt besøg« på Sct. Croix.

»Jeg havde ham til cocktails på fortet,« fortæller Zeilau, »og jeg husker en sjov lille episode.

Før han ankom havde to af øens civile borgere diskuteret krig med mig og en anden officer.

Civilisterne holdt på, at krig helt ville blive afskaffet en gang med tiden, vi to andre holdt på det modsatte.

Daværende kommandant Th. C. Zeilau modtager i 1916 Teddy Roosevelt på Frederiksfjord, St. Croix. Tegningen skyldes politimester og dommer Segelcke, Frederikssted.

For spøg bad vi Teddy Roosevelt afgøre striden, og jeg spurgte, hvornår verden fik varig fred.

»Det kan jeg sige Dem på Dato og Klokkeslet,« svarede Roosevelt. »Når den sidste sagfører lukker sit kontor, fordi han mangler kunder, saa har menneskene faaet Englevinger paa, og saa bliver der fred paa Jord!« (Roosevelt var selv sagfører), og vi på »krigspartiet« nød triumfen.«

Ved slutningen af tjenesten i Dansk Vestindien bestilte Zeilau telegrafisk en kahytsplads til hjemrejsen.

Dampskibsselskabets svartelegram var typisk for tiden, det lød ganske kort:

»If White – Yes!«

Ved hjemkomsten til Danmark blev Zeilau udnævnt til kaptajn og ansat som kompagnichef ved 6. Bataillon i Viborg.

(Hans adresse var Hjultorvet 2, 2. sal)

Det var ikke noget, der passede Zeilau efter de bevægede år i Vestindien.

Han betegnede tjenesten i Viborg som et »Sanatorieophold«.

Hans første job i Viborg var hvervet som vagtchef ved den tysk/østrigske lazaretlejr i Hald.

En (ikke navngivet) etatsrådinde beklagede sig til regimentschefen, fordi Zeilau ikke forhindrede de mange »løse kvinder« i at fraternisere med de internerede i lejren.

*Kaptajn Th. Zeilau, chef for 6.
Bataillons 2. Kompagni, Viborg
1917.*

Zeilau, der blev beordret til at bringe dette uvæsen til ophør, kunne kort efter indberette, at han bl.a. havde antruffet etatsrådindens to døtre ved hegnet til lejren.

Han blev ikke senere kritiseret for sin udførelse af jobbet som vagtchef.

Det var i Viborg han blev udsat for den største af alle fristelser.

Han havde forelsket sig i en pige, han i dagbogen omtaler som »Annie«.

Det var nu et pseudonym. I virkeligheden hed hun Guldborg og var – som Zeilau udtrykker det – datter af »en berømt, men senere straffet, stor Gullaschbaron!«

Det var ved at trække op til giftermål, da Zeilaus broder, ritmester Knud Zeilau, kom til byen og ved middagen på hotellet bl.a. udtalte: (Jeg citerer fra dagbogen).

»... man kunde jo maaske risikere, at et saadant Kvindfolk vilde spise med, sommetider da, ved Bordet.

Men min Frokost vil jeg da ha' i Ro!« (citater slut).

Mange år senere fik jeg historien fortalt, og da skulle begivenheden have fundet sted i Fredericia, da Zeilau angivelig tænkte på at gifte sig med sin husholderske.

Men dagbogen lyver ikke!

Om det var broderens advarsel, der virkede afskrækkende, vides ikke. Zeilau blev aldrig gift (og broderen heller ikke).

Kort tid efter læser man følgende i dagbogen: »Men nu skriver jeg aldrig mere dagbog om Kvinder: For Annie er den sidste.

Men jeg vil væk! Disappear!...«

Og det lykkedes ham også hurtigt at komme væk fra Viborg.

Straks efter krigen kom han nemlig til Berlin, hvor han under Dansk Røde Kors fik til opgave at organisere hjemsendelsen af engelske og russiske krigsfanger.

Zeilau modtager tyske og østrigske (sårede) officerer i lazarettejen ved Hald i 1917.

Der var i Berlin i 1919 et lazaret for sårede russiske soldater.

De tyske læger tog sig pænt af dem; men den tyske kost var meget sløj, og det lykkedes derfor gennem D.R.K. i Danmark at få sendt en ladning havregryn og tørmælk med jernbane til Berlin.

Undervejs blev ladningen, der ved en fejltagelse ikke havde fået »Begleitmannschaft«, bestjålet, og ved ankomsten til Berlin kunne Zeilau ikke få den udleveret.

På hans forespørgsel blev det forklaret, at selve ladningen, der blev betragtet som »Liebesgaben«, ganske vist ikke var toldpligtig; men den stjalne del af ladningen, der nu var kommet civile til gode, blev betragtet som toldpligtig.

Zeilau: »Nå, skal jeg da betale told af det stjalne?«

Nej da, forsikrede man, fejlen var det tyske jernbanevæsens, men før dette havde betalt til det tyske toldvæsen, kunne intet udleveres!

Det ordnedes dog hurtigt af den tyske Zollbeamter, og han fik havregrynene udleveret til stor glæde for russerne.

»ORDNUNG MUSS SEIN!«

Efter kort tid som militærattaché i Kristiania blev Zeilau i 1921 beordret til tjeneste ved 8. franske jægerbataljon i Metz.

Frankrigsopholdet blev et af højdepunkterne i Zeilaus tilværelse.

Han klarede sig godt i konkurrence med de franske kolleger, og han bestod et »Cours de franchissement de grade du capitaine au Chef de Bataillon«, altså et slags bataljonchefs-kursus.

Men det var navnlig i skydning han bestod sin prøve.

Han skriver herom i dagbogen:

»Ved inter-armée kapskydning i Metz var der kun tre præmier: én guld, én sølv og én kobbermedalje.

Vi var mange hundrede deltagere. Guld fik en japansk officer, prins Honda (Millionærfamilie nu), sølv fik en fransk el-sasser-sergent, der havde lært at skyde som tysker, kobber fik jeg; Nr. 4 blev dansk premierløjtnant Bodenhoff og nr. 10 dansk premierløjtnant »Smukke Møller«.

Så vi skød altså bedre end de indfødte med deres gevær.

Jeg vandt særligt på min magasinskydning.«

Dagbogen indeholder flere fornøjelige beretninger fra Frankrig bl.a. om da Zeilau og hans samtidige premierløjtnant Thiede skulle deltage i en kransenedlæggelse ved et krigsmindesmærke, der blev kaldt »Poilu Libérateur«. Zeilau forklarede, at det var en fransk udgave af »Den lille Hornblæser«.

Det var egentlig Thiede, der skulle nedlægge kransen, men i sidste øjeblik gav han kransen til Zeilau og sagde: »dit fransk er bedre end mit.«

Nu var det slet ikke meningen, at der skulle siges noget ved den lejlighed; men inspireret af Marskal Foch, der netop havde nedlagt en kæmpedekoration ved statuen med ordene: »Au Libérateur de Lorraine« (til Lothringens befrier), trådte Zeilau frem og nedlagde den danske krans med ordene: »Au Libérateur de Slesvig!«

Det medførte en dansk-fransk demarche, og de to officerer blev tilsagt til det danske gesandtskab i Paris, hvor den fungerende gesandt Engelsted oplæste en højtidelig reprimande, der påtalte den udfordrende udtalelse og indskærpede, at de herrer ikke kunne optræde på Danmarks eller den danske hærs vegne.

Han sluttede med at sige, at »det var i virkeligheden udmærket« og inviterede dem begge to til lunch.

Fra selskabslivet ved alpejægerens messe fortæller Zeilau følgende:

Der var lige kommet en ny legationssekretær til det danske gesandtskab i Paris.

Hans unge meget charmerende frue mestrede endnu ikke rigtigt det franske sprog; men hendes mand havde dog lært hende, hvordan hun skulle optræde ved officielle lejligheder, og blandt andet indprentet hende, hvad hun skulle sige, når en fransk officer hilste på hende.

Det foregik dengang altid på den måde, at officeren tog kepien af, samtidig med at han kyssede madame på hånden.

Det var så damens pligt at sige: »couvrez-vous« til kavaleren, hvilket frit oversat betyder så meget som: »tag endelig hatten på igen.«

Nå, den unge frue havde nok lært at sige »couvrez-vous«, uden at hun dog havde fæstet sig særligt ved ordenes betydning.

Der sker nu følgende: En ældre fransk general kommer hen og hilser på den unge danske dame. Han kysser på hånden, men gør sig ikke den ulejlighed at tage kepien af.

Da fruener derpå ganske uskyldigt siger: »couvrez-vous«, bliver generalen purpurrød i hovedet og skynder sig at tage kasketten af, idet han opfatter damens ord som en reprimande.

Jeg oplevede som sagt Zeilau i slutningen af 30'erne i Fredericia.

Da vi i 1939 blev nødt til at fraflytte Sandalhus, hvor der var blevet for fugtigt for vores førstefødte, flyttede Zeilaus bror, ritmesteren, ind i vores lejlighed.

De to brødre kom godt ud af det sammen, især da de bogstaveligt talt ikke rendte hinanden på dørene.

Det fik man bevis for, når man hver formiddag så dem cykle ind til frokost på Teatercaféen i Fredericia.

De fulgtes nemlig ikke ad, men ankom med nogle minutters mellemrum til caféen.

Når den sidstankomne trådte ind, rejste den første sig ved bordet. De hilste høfligt på hinanden, hvorefter de satte sig ved hver sit bord i restauranten.

Teatercaféen var i øvrigt et yndet samlingssted for officererne og deres damer.

Jeg husker en animeret aften, hvor en eller anden letsindigt havde antydnet, at Zeilau ikke mere var i god fysisk form.

Zeilau, der var i snorefrakke med store dekorationer, kaldte på overtjeneren.

»Vil De holde mine ordner et øjeblik, Petersen?« sagde Zeilau efter at have hængt dekorationerne af snorefrakken.

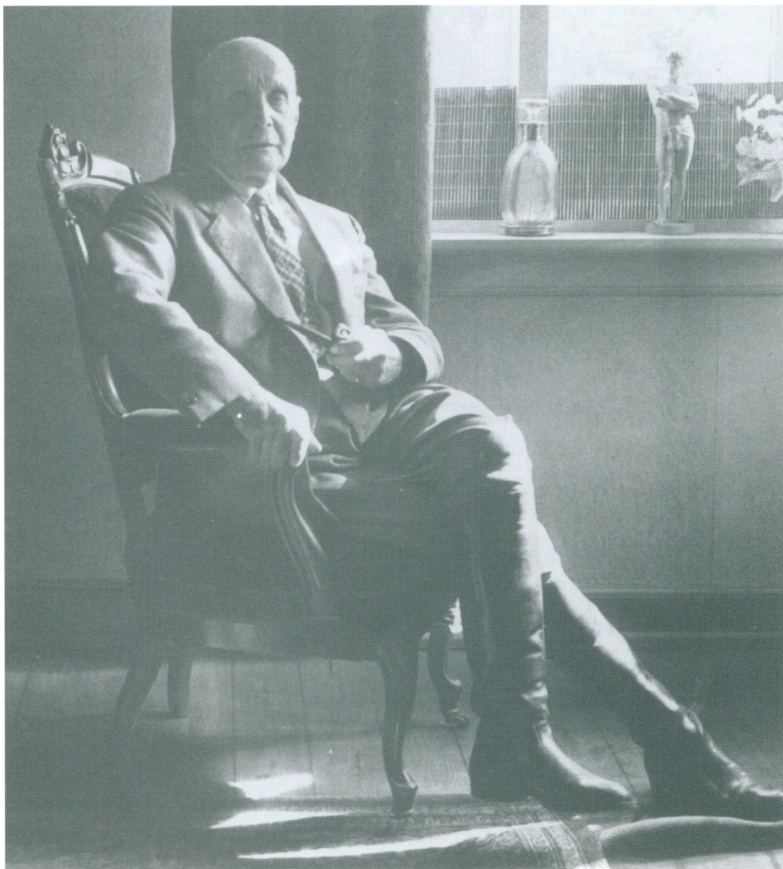
Derefter slog Zeilau i hurtig rækkefølge tre elegante kraftspring ad den røde løber midt imellem bordene.

Der var som sagt ikke noget i vejen med Zeilaus fysik, selv om han som 54-årig var afskediget som linieofficer for to år siden.

Han red næsten daglig ud med grev Trampe, der var chef for 10. Bataillon.

Han havde naturligvis ikke nogen hest selv; men der var altid nogle kompagnichefer, der var taknemmelige for at få deres hest rørt.

Zeilau fortalte gerne, at han og ritmesteren hvert år gav hinanden samme julegave: Den ene fik »Blæksprutten« med en

Zeilau i Fredericia 1966.

100-kroneseddel indlagt, den anden »Svikhøllen«, ligeledes med en 100-kroneseddel.

Han hævdede senere, at 100-kronesedlen på grund af de gode tider var blevet til en 500-kroneseddel.

★★★

Zeilau »sandfærdige historier« omfatter ikke blot hans egne oplevelser. Han fortæller lige så oplagt om begivenheder fra længst forsvundne tider.

Jeg har fundet et par stykker frem, som jeg nok tror, man vil kunne goutere også i vore dage:

Kaptajn *Baron Blixen-Finecke* fortalte os unge, at han i Gmunden, hvor hertuginde Thyra var hans nære slægtning, af ceremonimesteren altid blev benævnt »Herr Graf«.

Det irriterede ham at blive kaldt noget, han ikke var, hvorfor han gjorde opmærksom på, at han ikke var mere end baron.

Den meget fine ceremonimester gav sit mest formfuldendte hofbuk, idet han sagde:

»Lieber Herr Graf! Ich erlaube mir doch immer Herr Graf zu sagen. Denn sehen Sie, lieber Herr Graf, hier in Österreich sind ja nur die reiche Juden Baronen!«

Major Zeilau i snorefrakke. Fredericia 1967.

2'Dragoner Regiment var et *vanvittig* fint Junkerregiment, officererne var godsejere fra Østpreussen m.v.

En anekdote viser hvor fint:

I et lavt-rang stillet Trænregiment i en afsides egn havde løjtnant X forlovet sig.

Reglerne måtte jo følges, og han gik til sin regimentschef for at få forlovelsen godkendt.

Med angst og bæven fremtrådte han for chefen, der end ikke gav hånd men strengt spurgte:

»Was ist doch Ihre werthe Herr Schwiegervater?«

Det var grimt, for han var pantelåner, og en sådan kunne end ikke tænkes i forbindelse med et trænregiment.

Men svare måtte jo løjtnanten, der hakkede i det:

»Mein möglicher Schwiegervater, Herr Oberst« ... »mein Schwiegervater ist ... er ist« (flere gange), så fik han en idé:

»Mein Schwiegervater er *war* einmal, lange her, freiwilliger Einjähriger beim 2'Dragoner Regiment!«

Oberstens arm kom frem til håndtryk med et »Til lykke, Herr Leutnant!«

Så fint var 2'Dragoner Regiment.

Blücher-Altona fortalte en gang (bør læses let stammende): »Havde alle papirer til kørekort og mødte med foto og det hele på politikontoret.

Den unge mand bag disken kiggede sagerne igennem, så betænkelig ud og sagde: »et øjeblik.«

Hen til assistenten, derfra til fuldmægtigen som derpå – også med en betænkelig mine – konfererede med selve chefen.

Efter lang tid kom hele papirbunken tilbage til den unge mand, der gav mig det hele sigende: »Hr. lensgreve, den ædruelighedsattest kan desværre ikke godtages.«

»Hvorfor ikke?«

»Nej, den er jo underskrevet af inspektøren i »Adlon« og overtjeneren i »Figaro«.

»Nå« sagde jeg, »kommer med en bedre i morgen.«

Det gjorde jeg. Den unge mand ordnede på stedet kørekortet, og jeg spurgte: »Hvorfor går det så stærkt i dag?«

»Jo, den ædruelighedsattest er god. Den er jo underskrevet af Prins Harald, p.t. Rigsforstander, og af Prins Valdemar!«

Jeg sluttede med: »Det kan jeg ikke forstå. De der nu har underskrevet attesten, aner intet om forholdet. Og dem godtager De. Men de to der havde undertegnet i går, dem kasserer De. Og de var da *fagmænd!*«

Og endelig en sidste anekdote:

Batteriet Bardenfleths nye rekrutter fremstilles lige efter iklædningen for chefen.

Efter inspektionen stiller chefen sig foran fronten og råber: »Våbenmester!«

Oversergent Petersen frem i hurtigløb, retstilling, honnør.

»Våbenmester, hvor mange ligkister har vi tilbage i våbenkammeret?«

»Desværre kun syv, hr. kaptajn.«

»Nå, det slår vel nok til i den første uge. Trød ind.«

Rekrutterne fik derved det rette indtryk af, hvad der ventede dem, og var på stedet sat på plads.

★★★

Ved begyndelsen af den anden verdenskrig mistede jeg i nogle år kontakten med Zeilau.

Hans bedrifter, først som chef for Fredericias frivillige vagtværn, og efter krigen, da han – til trods for at han i 1944 var endelig afskediget fra reserven – blev udkommanderet som chef for et noget blandet kommando, betegnet »Danish Military Unit«, i Rahlstedt ved Hamburg, rygtedes hurtigt.

Zeilau var som dansk kaptajn ligestillet med de britiske majorer; men da hans distinktioner var de danske tre små stjerner, titulerede englænderne ham til han store irritation altid som »captain«.

*Major Th. C. von Zeilau i Fredericia
1969.*

Han fik da en bekendt ved DSB i Fredericia til at sende ham nogle af de forgyldte kroner, der brugtes på statsbanernes uniformer.

Han erstattede så stjernerne med en krone på hver skulder, og så var briterne ikke længere i tvivl om, hvordan han skulle tituleres. (Først i 1962 genindførte Danmark majorgraden)

De danske sergenter og oversergenters distinktioner var den gang én og to »sølvbjælker« på skulderen.

Zeilau indførte imidlertid en grad som »Staff Sergeant« med tre bjælker, også – som han sagde – af hensyn til samarbejdet med briterne.

Da jeg kom tilbage til Fredericia som regimentschef i 1964, var Zeilau – nu 80 år gammel – stadig i fin form.

Da der ikke var flere heste i garnisonen, havde han anskaffet sig en lille Fiat 500, hvormed han gjorde trafikken usikker.

Kun en enkelt gang havde han problemer med den lille vogn, da han en dag kom temmelig oprevet ud på Bülow's Kaserne og fortalte, at han havde mistet den ene vogn dør!

Han var ikke klar over, hvor eller hvornår det var sket. Vi satte straks en eftersøgning i gang; men sagen opklaredes, da Zeilau kom hjem til Sandal og fandt vogn døren liggende lige uden for garagen. Døren havde nemlig stået åben, da han bakkede ud fra garagen og var – uden at han havde lagt mærke til det – blevet revet af, da han bakkede!

Han var i øvrigt meget påpasselig med ikke at køre bil i beruset tilstand, og da han gerne forsynede sig godt med de våde varer til vore fester, uden at det dog kunne mærkes på ham, skete det mere end én gang, at han afleverede sine bilnøgler til en kammerat for ikke at blive fristet til at køre hjem.

Han tog del i alle vore arrangementer i garnisonen og dansede fortrinsvis med de yngste og kønneste af officersfruerne.

Major Th. C. von Zeilau i Fredericia 1969.

Han var – naturligvis – stadig ugift; men havde et godt øje til det smukke køn.

Da han nærmede sig de 85, kom han i nogen tid sammen med en charmerende 30 år yngre dame, der af og til boede hos ham i Sandal.

I dagbogen røbede han, at han egentlig godt kunne lide at blive lidt feteret og opvartet; men da damen på et vist tidspunkt begyndte at blive lidt for dominerende, måtte hun til sidst aflevere gadedørsnøglen.

Hen imod julen 1968 var de dog kommet på talefod igen, og da fru'en fik lov til at besøge ham i helligdagene, skrev hun til ham og spurgte, om hun skulle tage sengetøj med, eller om hun skulle bo på hotel.

Brevet blev vist aldrig besvaret, for her sluttede dagbogen.

Zeilau holdt meget af en god cigar; men lægen havde måttet forbyde ham at ryge. Da Zeilau protesterede, havde lægen sagt, at han skulle indskrænke rygningen til kun at ryge, hvis han blev budt.

En dag, da jeg besøgte Zeilau i Sandal, kom han straks med cigarkassen og bød mig en cigar.

»Ja men Zeilau,« sagde jeg, »du véd da, at jeg slet ikke ryger.«

»Det véd jeg da godt; men du kunne da i det mindste byde mig en cigar!«

På den måde fik han dagens cigar.

En aften var Zeilau sammen med et par kammerater til middag hos os.

Det var blevet temmelig sent, da jeg kom i tanke om, at jeg havde glemt at byde Zeilau en cigar.

Gæsterne var faktisk ved at bryde op, da jeg kom med cigarkassen, så jeg sagde til ham: »Du kan da bare stikke den i lommen.«

»Hvad,« siger Zeilau, »skal jeg gå allerede!«

Gæsterne satte sig ned igen, og Zeilau fik ild på sin cigar.

Ved den officielle middag med gaveoverrækkelser i anledning af 50-års dagen for overdragelsen af De Vestindiske Øer til USA den 31. marts 1967 i Charlotte Amalie er Soren Laub (kommandør i Marinen) iført den sidste gave – en gendarm-uniform – ved at motivere donationen, da kaptajn Zeilau afbryder med sin barske kommando: »Træk den hjælm ned i panden, Sergent!« Det vakte almindelig jubel og blev gentaget ved fotograferingen.

Zeilau deltog som sagt med liv og sjæl i alle vore arrangementer i garnisonen.

Det var derfor vi med bekymring modtog hans afbud til regimentets fødselsdagsfest den 29/4 1970 på grund af sygdom.

Hans gode ven major Wiberg besøgte ham og fik ham indlagt på sygehuset, da han havde besvær med hjertet.

Han kom sig tilsyneladende godt og spøgte som vanligt med sygeplejerskerne.

En aften kom oberstløjtnant Winther på besøg. Han sad og ventede, mens den gamle herre blev ordnet til natten, og hørte, at sygeplejersken sagde: »og så er der kommet en herre for at besøge majoren,« hvortil Zeilau replicerede: »det havde s'gu været morsommere, hvis det havde været en dame!«

Om natten døde han så.

Da major Wiberg den næste morgen kom hen på sygehuset, fortalte natsygeplejersken, at der ikke havde været noget at mærke på majoren først på natten. Tværtimod var det lykkedes for ham at knibe hende bagi, da hun skulle gå!

Zeilau blev 86 år gammel.

Han var den sidste af slægten og testamenterede sin formue og alt rørligt gods til regimentet.

Efter hans ønske oprettedes et »Major von Zeilau's Legat ved Kongens Jyske Fodregiment«.

Denne beretning kan ikke slutes uden at *slægten Zeilau* omtales.

I et tillæg til sine testamentariske bestemmelser forklarer Zeilau, hvorledes han disponerer over de enkelte effekter.

Som eksempel nævner han følgende:

»Secondltn., senere oberst *C. F. T. Cizek von Zeilau's krigssabel*.

Den var frataget en kurhessisk husarltn., frivillig i insurgen-thæren, som far tog til fange 6/7 1849 i Treldeskansen under 9. Bns storm på denne. Sablens historie er vedlagt, idet skeden er fra Øvre Stolk.

Alt vedstående har efter oberst Hammershøjs opfordring været givet til 10. regiment, hvis grundstamme var 9. Bn.

Da dette blev slået sammen med 8. R., hvis grundstamme gik over til fjenden og som far udtalte sig meget nedsættende om og havde kæmpet mod, forlangte jeg og fik sagerne igen.«

Derunder har Zeilau med blæk tilføjet: »skal alligevel efter aftale med oberst T. Hansen, der har fået dagbogsafskriften og fars ordner, til D.L. R. sign Z«

Forklaringen er, at oberst Hansens far var klassekammerat med Zeilau fra officersskolen.

Og videre:

»Da far, *oberst Th. v. Zeilau*, i 1861 havde været premierløjtnant i fire år, først i den dansk-vestindiske hærstyrke og senere som kgl. dansk delegeret i den berømte »Fox-ekspedition« over Færøerne, Island og Grønland, skrev han en bog om ekspeditionen, og da han ville tilegne den til Fr. VII søgte han audiens.

Kongen så bistert på ham og sagde:

»Ja, jeg kender jer! Du er ligesom alle de andre! Du vil bare have en orden! Men det kan jeg ikke give en 32-årig premierløjtnant, så meget desto mindre som jeg for 13 år siden, da du var 18-årig korporal, gjorde dig til dannebrogsmænd på Lerbæk Mark.

Du får dit ridderkors når tiden er inde.

Men min bror, den svensk-norske konge, er en hund efter Ishav, sne og sejlture. Aflevér du bogen til den svensk-norske legation, så får du nok noget.«

Far gjorde som befalet og fik den store svenske »artibus et litteris.«

I testamentet fortæller Zeilau også følgende:

»Min far-far, *Johan Joseph Czizek*, tvangsoversat paa sudeertysk til Zeiselein og senere over Zeiselau til Zeilau, emigrede paa grund af den tvungne navneforandring fra Bøhmen.

Han var født i Praha 1792. Deltog som »Jungmelitser« i felttoget 1809 og fik betegnelsen: »er hat seinen Kaiser gut, treu und ehrlich gedient.«

Var derefter en kort tid i Danmark, men gik i 1812 med Napoleon til Rusland, var heldig og kom hjem igen og hjemsendtes i Kovno.

I nogle år véd man ikke, hvor han var, men kom saa igen til Danmark, hvor han giftede sig i Haderslev og nedsatte sig i Kjøbenhavn med særlig bemyndigelse fra Fr. VI som kgl. fri-saddelmester. Han kunne nemlig ikke blive medlem af saddelmester-lauget som udlænding og maatte, hver gang han skulde have en svend mere, søge kongen herom.

Han døde i 1856.

Far-far blev hurtigt Dansker og blev af Fr. VI fritaget for tjeneste i Borgervæbningens Brandcorps p.g.r.a. en læsion, paadraget i 1809 under tilbagetoget fra Regensburg.

Den har vel ikke været alvorlig, da den ikke hindrede ham i at gaa med til Rusland.

Efter en ubeviselig tradition nedstammede far-far fra Johan Ziskas bror ...« Johan Zizka, Husitternes fører i Bøhmen 1420-36.

»... min halvbroders børn i Argentina er forsvundet, maaske som det siges derovre fra, som Peronister el.lign. udvandret under andet navn.

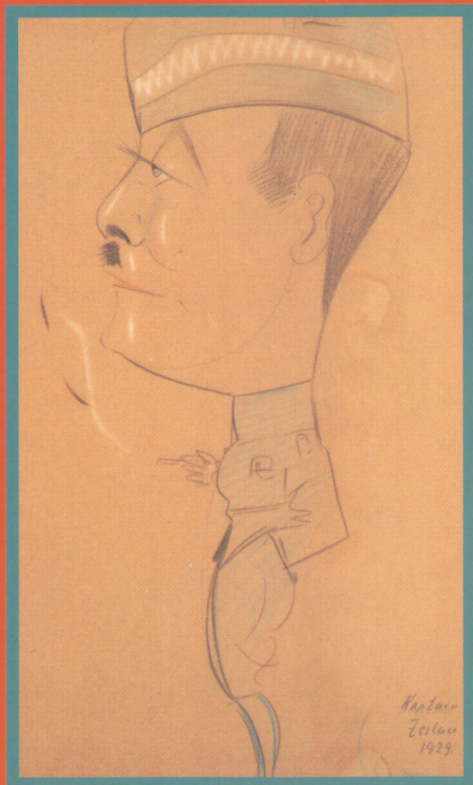
De sidste af mine tzekkiske slægtninge er ogsaa forsvundet efter nazi- og sovjet occupation.

Nogle lever – maaske – som fhv. russiske krigsfanger fra 1. Verdenskrig i Sibirien. Det drejer sig om efterkommere af bedstefars brødre.

De menes i mellemkrigstiden at have været medlemmer af »hertug Larsens« bande paa grænserne mellem Kina og Sibirien.

Hvem omtalte Larsen er, har jeg ikke kunnet faa oplyst, men han maa vel være Dansk.«

★★★

ISBN 87-984894-0-2

DIS-Danmark

